

ความฉลาดทางอารมณ์และความพร้อมในการปฏิบัติงานในบทบาทพยาบาลวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล Emotional Intelligence and Readiness in Performing Professional Nursing Roles among Nursing Students

ศุภาพิชญ์ โพน โบรมันน์ *

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ กับความพร้อมในการปฏิบัติงานในบทบาทพยาบาลวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2552 ในวิทยาลัยพยาบาลเครือข่ายภาคเหนือ กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 ที่กำลังจะสำเร็จการศึกษา ในเดือน มีนาคม ปี พ.ศ. 2553 จากวิทยาลัยพยาบาลเครือข่ายภาคเหนือ จำนวน 190 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ และแบบสอบถามความพร้อมในการที่จะปฏิบัติงานบทบาทพยาบาลวิชาชีพ เครื่องมือดังกล่าวมีความเชื่อมั่นในระดับสูง ($r = .87$ และ $.97$ ตามลำดับ) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า

1. นักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่ ร้อยละ 57.9 มีความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมอยู่ในระดับปกติ
2. นักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่มีคะแนนเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์ด้านดี ด้านเก่งและด้านสุขอยู่ในระดับปกติ (ร้อยละ 45.3, 74.7 และ 55.8 ตามลำดับ)
3. นักศึกษาพยาบาลมีความพร้อมในการที่จะปฏิบัติงานบทบาทพยาบาลวิชาชีพโดยรวม, ความพร้อมด้านความตั้งใจ มุ่งมั่น และความพร้อมด้านการรับรู้ประสบการณ์ อยู่ในระดับมากที่สุด (ร้อยละ 68.4, 58.4 และ 67.4 ตามลำดับ) มีความพร้อมด้านการเตรียมตัวเกี่ยวกับการทบทวน หาความรู้เพิ่มเติมอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 56.3)
4. ความฉลาดทางอารมณ์รวมทุกด้าน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ความพร้อมโดยรวมทุกด้าน, ความพร้อมด้านความตั้งใจ มุ่งมั่น และความพร้อมด้านการรับรู้ประสบการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .001$ ($r = .34, .36, .33$, ตามลำดับ)
5. ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ความพร้อมโดยรวมทุกด้าน, ความพร้อมด้านความตั้งใจ มุ่งมั่น และความพร้อมด้านการรับรู้ประสบการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .001$ ($r = .25, .32, .24$, ตามลำดับ)
6. ความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่ง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพร้อมในการที่จะปฏิบัติงานบทบาทพยาบาลวิชาชีพโดยรวมทุกด้าน, ความพร้อมด้านความตั้งใจ มุ่งมั่น และความพร้อมด้านการรับรู้ประสบการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.001$ ($r = .34, .34, .32$ ตามลำดับ) และมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพร้อมด้านการเตรียมตัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.05$ ($r = .15$)
7. ความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุข มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพร้อมในการที่จะปฏิบัติงานบทบาทพยาบาลวิชาชีพโดยรวมทุกด้าน, ความพร้อมด้านความตั้งใจ มุ่งมั่น และความพร้อมด้านการรับรู้ประสบการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.001$ ($r = .34, .33, .33$ ตามลำดับ) และ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพร้อมด้านการเตรียมตัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.05$ ($r = .15$)

* พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จังหวัดนนทบุรี

ผลการศึกษาคั้งนี้แสดงให้เห็นว่านักศึกษาพยาบาลมีความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมในระดับปกติและความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์กับความพร้อมในการที่จะปฏิบัติงานบทบาทพยาบาลวิชาชีพ อาจารย์จึงควรนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษา เพื่อที่นักศึกษาจะได้มีความพร้อมในการที่จะปฏิบัติงานบทบาทพยาบาลวิชาชีพต่อไป

Key words: ความฉลาดทางอารมณ์, ความพร้อม, บทบาทพยาบาลวิชาชีพ, นักศึกษาพยาบาล

This study was a descriptive study aimed at investigating the relationship between Emotional Quotient (EQ) and readiness in performing professional nursing roles among 4th year nursing students. Samples included 190 nursing students who were expecting to graduate from nursing colleges in Northern region of Thailand. Instruments used were an EQ test and a questionnaire assessing readiness in performing professional nursing roles. Both measures had good reliability ($r = .87$ and $.97$, consecutively) Data were analyzed using descriptive statistics and Pearson Correlation Coefficient.

The results showed that:

1. The majority of nursing students (57.9%) had Overall EQ at average.
2. Most nursing students had Good EQ score, Smart EQ score and Happy EQ score at average (45.3%, 74.7% and 55.8%, consecutively).
3. Most nursing students had the scores of Overall Readiness, Intention Readiness and Experience-Perception Readiness to perform professional nursing roles at highest levels (68.4%, 58.4, and 67.4, consecutively) and some students had the score of Preparation Readiness at a high

level (56.3%).

4. Overall EQ score was positively significantly related to the scores of Overall Readiness, Intention Readiness and Experience-Perception Readiness to perform professional nursing roles at $p < .001$ ($r = .34, .36, .33$, consecutively).

5. Good EQ score was positively significantly related to the scores of Overall Readiness, Intention Readiness and Experience-Perception Readiness to perform professional nursing roles at $p < .001$ ($r = .25, .32, .24$, consecutively).

6. Smart EQ score was positively significantly related to the scores of Overall Readiness, Intention Readiness and Experience-Perception Readiness to perform Professional nursing roles at $p < .001$ ($r = .34, .34, .32$, consecutively) and was positively significantly related to the score of Preparation Readiness at $p < .05$ ($r = .15$).

7. Happy EQ score was positively significantly related to the scores of Overall Readiness, Intention Readiness and Experience-Perception Readiness to perform professional nursing roles at $p < .001$ ($r = .34, .33, .33$, consecutively) and was positively significantly related to the score of Preparation Readiness at $p < .05$ ($r = .15$).

The study results revealed that nursing students had EQ score at average. There was a relationship between EQ and readiness in performing professional nursing roles. Instructors may apply these findings in developing EQ of nursing students in order to prepare them to be ready to perform professional nursing roles in the future.

Key words: Emotional Quotient (EQ), readiness, professional nursing role, nursing student

ความสำคัญของปัญหา

วิชาชีพการพยาบาลเป็นวิชาชีพหนึ่งที่ได้รับบริการและสังคมให้ความคาดหวัง ในฐานะวิชาชีพที่ต้องใช้ความรู้ความสามารถในการดูแลชีวิต ของผู้รับบริการ พยาบาลจึงต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีความรับผิดชอบสูง ต้องเสียสละ อดทน แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ที่จะสามารถประกอบวิชาชีพการพยาบาลได้ จะต้องผ่านการเรียนและการประเมินผลตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ ซึ่งได้มีการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติที่จะหล่อหลอมให้ผู้เรียนพัฒนาศักยภาพทั้งด้านความรู้ เจตคติ ต่อวิชาชีพ และต่อผู้ร่วมงาน ในขณะที่กำลังศึกษาอยู่ในสถาบันการศึกษา นักศึกษาพยาบาลต้องทุ่มเททั้งกำลังกาย กำลังใจ และกำลังสติปัญญาเป็นอย่างมากเพื่อให้ตนเองได้รับความรู้และประสบการณ์ให้มากที่สุด เมื่อสำเร็จการศึกษาไปเป็นพยาบาลแล้ว พยาบาลต้องปฏิบัติตามมาตรฐานที่องค์กรทางวิชาชีพ เช่น สภาการพยาบาล และสมาคมพยาบาล ได้กำหนดไว้ และยังคงดำรงไว้ซึ่งมาตรฐานและบรรทัดฐานของวิชาชีพตามกฎหมาย (นันทนา น้ำฝน, 2536) พยาบาลยังต้องได้รับการคาดหวังจากสังคมเกี่ยวกับความรู้ ความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ ความคาดหวังจากองค์กรวิชาชีพ และความคาดหวังว่าพยาบาลจะสามารถปฏิบัติบทบาทต่าง ๆ ที่มีความหลากหลายได้อย่างลงตัว เหมาะสม และมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้พยาบาลยังต้องมีหลายบทบาท เช่น บทบาทผู้ให้การดูแล บทบาทครูผู้ให้ความรู้ บทบาทผู้ให้คำปรึกษา บทบาทผู้ปกป้องสิทธิผู้ใช้บริการ บทบาทผู้ร่วมงาน บทบาทผู้นำ บทบาทผู้นำการเปลี่ยนแปลง และบทบาทผู้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นต้น พยาบาลจึงต้องมีการปรับตัวและแสดงบทบาทอย่างเหมาะสมตามความคาดหวังของสังคมยุคใหม่และสถานการณ์ที่หลากหลาย

นักศึกษาพยาบาลที่มีความสามารถทางสติปัญญาดีเพียงอย่างเดียว อาจจะไม่ประสบความสำเร็จในการ

ปฏิบัติงานในฐานะพยาบาลเท่าที่ควร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การปฏิบัติงานภายใต้สถานการณ์ที่มีความกดดัน ดังนั้น นักศึกษาพยาบาลต้องอาศัยความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิต (กรมสุขภาพจิต, 2543) การบริหารจัดการอารมณ์อย่างชาญฉลาดจะส่งผลต่อความคิดและพฤติกรรม ตลอดจนความสามารถและผลลัพธ์ในการปฏิบัติงานของบุคคลนั้นในสถานการณ์ต่าง ๆ (Brewer & Cadman, 2000) ผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์จึงเป็นผู้ที่มีความพร้อมทางอารมณ์ที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม สามารถบริหารจัดการอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น มีน้ำใจ ใฝ่ใจ รู้ว่าอะไรถูก อะไรผิด รู้จักการยอมรับผิด พร้อมทั้งจะพัฒนาตนเอง มีแรงจูงใจ กล้าพูด กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม สามารถปรับตัวและตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กาญจนา วณิชรมณีย์ และ วนิตา ชนินทุพทวงศ์, 2543) ผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์มักตระหนักและยอมรับข้อดีข้อเสียของตนเองและผู้อื่น มองโลกในแง่ดี มีอารมณ์ขัน สามารถเรียนรู้ได้เร็ว มีความสุข และปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ดี (วีระวัฒน์ บันนิตามัย, 2542) ความฉลาดทางอารมณ์และความสามารถในการจัดการความขัดแย้ง ถือว่ามีคุณสมบัติที่จำเป็นในวิชาชีพพยาบาล (Jordan & Troth, 2002) ดังนั้นพยาบาลจึงควรมีคุณสมบัติพื้นฐานคือมีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับปกติ (Brewer & Cadman, 2000) พรภิรมย์ หลงทรัพย์ (2547) ได้ศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาพยาบาลรามธิบดี จำนวน 300 คน พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความฉลาดทางอารมณ์ ด้านที่อยู่ในระดับสูงกว่าเกณฑ์ปกติ ด้านเก่ง ด้านสุข และโดยรวมทุกด้าน อยู่ในระดับปกติ ทรงกลด เจริญศรี และมาริสา ไกรฤกษ์ (2550) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง สติปัญญาทางอารมณ์กับ ภาวะผู้นำและภาวะผู้ตาม ของพยาบาลวิชาชีพระดับปฏิบัติการ ในโรงพยาบาลทั่วไป ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 130 คน พบว่า ค่าเฉลี่ยสติปัญญาทางอารมณ์ของพยาบาลวิชาชีพส่วนใหญ่ อยู่ในระดับปกติ ภาวะผู้นำและภาวะผู้ตามอยู่ในระดับปานกลางนอกจากนี้ สติปัญญาทางอารมณ์ด้านเก่ง ด้านดี และด้านสุข มีความสัมพันธ์กับภาวะผู้นำและภาวะผู้ตาม

ในส่วนของความพร้อมในการปฏิบัติงานในบทบาทพยาบาลวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล มุ่งงานวิจัยที่แสดงให้เห็นว่านักศึกษาพยาบาลที่กำลังจะสำเร็จการศึกษาจากสถาบันต่าง ๆ เช่น คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล (ปรานทิพย์ อุจะรัตน์, 2539) สถาบันการศึกษาพยาบาลเอกชน (วิชุดา ทรราชารุพันธ์, 2540) วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชลบุรี (วิราณูช ศิวดุลย์, ปรากฏการณ์ ทวีเกียรติตระกูล และธัญญมล สุรียานิมิตรสุข, 2543) วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีกรุงเทพฯ (อนนท์ สร้างอารมย์, 2544) มีความพร้อมโดยรวมอยู่ในระดับมาก อย่างไรก็ตามงานวิจัยเหล่านี้ทำในกลุ่มนักศึกษาในภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และเท่าที่ผู้วิจัยได้ศึกษาวรรณกรรม ยังไม่มีงานวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับความพร้อมในการปฏิบัติงานในบทบาทพยาบาลวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 ในวิทยาลัยพยาบาลเครือข่ายภาคเหนือ ผู้วิจัยซึ่งขณะนั้นปฏิบัติงานในวิทยาลัยพยาบาลเครือข่ายภาคเหนือซึ่งอาจมีบริบทต่างจากภาคอื่น ๆ จึงมีความสนใจที่จะศึกษาในประเด็นนี้เพื่อนำข้อมูลที่ได้ประกอบการวางแผนการจัดการเรียนการสอนอย่างเหมาะสมสำหรับนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 ในวิทยาลัยพยาบาลเครือข่ายภาคเหนือ ปีการศึกษา 2552
2. เพื่อศึกษาความพร้อมของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 ในวิทยาลัยพยาบาลเครือข่ายภาคเหนือ ปีการศึกษา 2552 ในด้านการเตรียมตัว โดยการทบทวน และค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมในการปฏิบัติงานในบทบาทพยาบาลวิชาชีพ
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ กับ ความพร้อมในการปฏิบัติงานในบทบาทพยาบาลวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 ในวิทยาลัยพยาบาลเครือข่ายภาคเหนือ ปีการศึกษา 2552

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย ประชากร ได้แก่ นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 ที่จะสำเร็จการศึกษาในเดือนมีนาคม ปี พ.ศ. 2553 จากวิทยาลัยพยาบาลเครือข่ายภาคเหนือ จำนวน 835 คน คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างได้จำนวน 234 คน โดยใช้สูตรกรณีที่ทราบจำนวนประชากรดังนี้

$$n = \frac{P(1-P)}{\frac{E^2}{Z^2} + \frac{P(1-P)}{N}}$$

เมื่อ n คือ จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ
 N คือ ขนาดของประชากร

P คือ สัดส่วนของประชากรที่ผู้วิจัยต้องการสุ่ม มีค่า 0.3

Z คือ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 = 1.96

E คือ ค่าความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่าง ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% สัดส่วนความคลาดเคลื่อน 0.05

คำนวณกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนแต่ละวิทยาลัยได้ดังนี้ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สวรรค์ประชารักษ์ นครสวรรค์ 52 คน วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พุทธชินราช 51 คน วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรดิตถ์ 29 คน วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี เชียงใหม่ 24 คน วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครลำปาง 40 คน และวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พะเยา 38 คน แล้วทำการสุ่มเลขที่ของนักศึกษาตามจำนวนที่ต้องการด้วยตารางเลขสุ่ม

จากนั้นผู้วิจัยได้ส่งหนังสือจากผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สวรรค์ประชารักษ์ นครสวรรค์ ซึ่งเป็นสถานที่ปฏิบัติงานในขณะนั้น เพื่อขอความร่วมมือไปยังผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลเครือข่ายภาคเหนือ แล้วติดต่อขอความร่วมมือจากอาจารย์ผู้รับผิดชอบงานวิจัยของแต่ละวิทยาลัย ให้ดำเนินการเก็บข้อมูลในนักศึกษาที่มีเลขที่ในตารางเลขสุ่ม ผู้วิจัยพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่างโดยการชี้แจงในแบบสอบถามว่ากลุ่มตัวอย่าง

ไม่ต้องระบุชื่อของตน ข้อมูลที่ได้จะถูกเก็บเป็นความลับที่ไม่สามารถระบุถึงตัวบุคคลได้ และจะนำเสนอเป็นภาพรวมเท่านั้น นอกจากนี้การเข้าร่วมการวิจัยขึ้นอยู่กับความสมัครใจ และจะไม่มีผลกระทบใดๆ กับกลุ่มตัวอย่างเลย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของนักศึกษาพยาบาล เป็นแบบตรวจรายการ และเติมคำตอบ ได้แก่ อายุ เพศ ศาสนา เกรดเฉลี่ยสะสม และเหตุผลที่เลือกเรียนวิชาชีพการพยาบาล

2. แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับบุคคลอายุ 18-25 ปี มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ จำนวน 52 ข้อ สร้างขึ้นโดยกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2543)

3. แบบสอบถามความพร้อมในการที่จะปฏิบัติงานในบทบาทพยาบาลวิชาชีพ ประกอบด้วยคำถามปลายปิดเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 78 ข้อ สร้างโดย อนนท์ สร้างอารมย์ (2544)

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามชุดที่ 2 และ 3 ไปทดลองใช้กับนักศึกษาที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้ววิเคราะห์ความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเที่ยง .87 และ .97 ตามลำดับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ และแบบสอบถามความพร้อมในการปฏิบัติงานในบทบาทพยาบาลวิชาชีพ ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนความสัมพันธ์ระหว่าง ความฉลาดทางอารมณ์กับความพร้อมในการปฏิบัติงานในบทบาทพยาบาลวิชาชีพ ใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน

ผลการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 26.8 เป็นนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สวรรค์ประชารักษ์ นครสวรรค์ รองลงมาเป็นนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี

พุทธชินราช, พระยา, อุดรดิตถ์ และ เชียงใหม่ (ร้อยละ 25.3, 20.0, 15.3 และ 12.6 ตามลำดับ) ร้อยละ 94.2 เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 21-24 ปี ($\bar{X} = 22$) ร้อยละ 96.8 นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 52.1 มีเกรดเฉลี่ยสะสมอยู่ในระดับปานกลาง (2.51 - 3.00) รองลงมา ร้อยละ 38.9 อยู่ในระดับ ดี (3.01 - 3.50)

ความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมของนักศึกษาพยาบาล

ความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมของนักศึกษาพยาบาล มีค่าต่ำสุด 121 สูงสุด 202 ค่าเฉลี่ย 157.8 ส่วนใหญ่ ร้อยละ 57.9 มีความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมอยู่ในระดับปกติ รองลงมา ร้อยละ 22.1 อยู่ในระดับต่ำกว่าปกติ และร้อยละ 16.8 สูงกว่าปกติ และมีร้อยละ 3.2 ที่ตอบสูงกว่าที่ตนเองเป็นอยู่จริง

ความฉลาดทางอารมณ์รายด้านของนักศึกษาพยาบาล

นักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่มีความฉลาดทางอารมณ์ด้านดี ด้านเก่งและด้านสุขในระดับปกติ คือร้อยละ 45.3, 74.7 และ 55.8 ตามลำดับ รองลงมา มีความฉลาดทางอารมณ์ด้านดี และด้านเก่งในระดับสูงกว่าปกติ คือร้อยละ 38.4 และ 15.8 ตามลำดับ ร้อยละ 25.3 มีความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุข ในระดับต่ำกว่าปกติ

ความฉลาดทางอารมณ์ตามองค์ประกอบรายด้านของนักศึกษาพยาบาล

นักศึกษาส่วนใหญ่ ร้อยละ 52.1 มีองค์ประกอบ การควบคุมตนเองสูงกว่าปกติ รองลงมา ร้อยละ 47.4 อยู่ในระดับปกติ และส่วนใหญ่มีองค์ประกอบ การเห็นใจผู้อื่นและความรับผิดชอบอยู่ในระดับปกติ (ร้อยละ 70.5 และ 56.8 ตามลำดับ) รองลงมาอยู่ในระดับต่ำกว่าปกติ (ร้อยละ 16.3 และ 22.6 ตามลำดับ)

นักศึกษาส่วนใหญ่ มีองค์ประกอบ การมีแรงจูงใจ และการตัดสินใจและแก้ปัญหา อยู่ในระดับปกติ (ร้อยละ 77.9 และ 91.1 ตามลำดับ) รองลงมาอยู่ในระดับสูงกว่าปกติ (ร้อยละ 12.1 และ 6.8 ตามลำดับ) ส่วนองค์ประกอบ สัมพันธภาพกับผู้อื่น พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่ ร้อยละ 71.1 อยู่ในระดับปกติ รองลงมา ร้อยละ 17.9 อยู่ในระดับต่ำกว่าปกติ

นักศึกษาส่วนใหญ่ มีองค์ประกอบ ความภูมิใจในตัวเอง และความพอใจในชีวิต อยู่ในระดับปกติ (ร้อยละ 96.8

และ 63.2 ตามลำดับ) รองลงมาอยู่ในระดับต่ำกว่าปกติ (ร้อยละ 2.1 และ 22.6 ตามลำดับ) ส่วนองค์ประกอบความสุขสงบทางใจ พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่ ร้อยละ 73.7 อยู่ในระดับปกติ รองลงมาร้อยละ 16.8 อยู่ในระดับสูงกว่าปกติ

ความพร้อมในการปฏิบัติงานในบทบาทพยาบาลวิชาชีพ โดยรวม ของนักศึกษาพยาบาล

เมื่อพิจารณาความพร้อมในการที่จะปฏิบัติงานในบทบาทพยาบาลวิชาชีพโดยรวม พบว่า ส่วนใหญ่ ร้อยละ 68.4 มีความพร้อมอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาร้อยละ 30.5 มีความพร้อมอยู่ในระดับมาก

ความพร้อมในการปฏิบัติงานในบทบาทพยาบาลวิชาชีพ รายด้าน ของนักศึกษาพยาบาล

ส่วนใหญ่ ร้อยละ 56.3 มีความพร้อมด้านการเตรียมตัวเกี่ยวกับการทบทวน หาความรู้เพิ่มเติมอยู่ใน

ระดับมาก รองลงมาร้อยละ 37.4 อยู่ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 58.4 มีความพร้อมด้านความตั้งใจ มุ่งมั่น อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาร้อยละ 39.5 อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 67.4 มีความพร้อมด้านการรับรู้ประสบการณ์ อยู่ในระดับ มากที่สุด รองลงมาร้อยละ 31.6 อยู่ในระดับมาก **ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับความพร้อมในการปฏิบัติงานในบทบาทพยาบาลวิชาชีพ**

ความฉลาดทางอารมณ์รวมทุกด้าน, ด้านดี, ด้านเก่ง และด้านสุข มีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ความพร้อม โดยรวม, ด้านความตั้งใจ มุ่งมั่น และด้านการรับรู้ ประสบการณ์ (r ระหว่าง .245 กับ .362, $p < 0.001$) นอกจากนี้ ความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่ง และด้านสุข มีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ความพร้อมด้านการเตรียมตัว ($r = .149$ กับ .146 ตามลำดับ, $p < 0.05$) ดังแสดงใน ตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับความพร้อมในการที่จะปฏิบัติงานในบทบาทพยาบาลวิชาชีพ

EQ	ความพร้อม โดยรวมทุกด้าน		ด้านการเตรียมตัว		ด้านความตั้งใจ มุ่งมั่น		ด้านการรับรู้ ประสบการณ์	
	r	p	r	p	r	p	r	p
EQ รวม	.340***	.000	.126	.084	.362***	.000	.330***	.000
ด้านดี	.253***	.000	.051	.488	.323***	.000	.245**	.001
ด้านเก่ง	.337***	.000	.149*	.040	.340***	.000	.325***	.000
ด้านสุข	.341***	.000	.146*	.044	.329***	.000	.332***	.000

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

1. ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ นภาพร วิจารณ์ปรีชา (2544) นาดยา เต้าป้อม (2547) และลลิตา ศรีธรรมชาติ (2549) ที่พบว่าพยาบาลมีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในเกณฑ์ดี ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก นักศึกษาพยาบาล ต้องได้รับการฝึกฝนที่เน้นทฤษฎี และ ยังปลูกฝังให้นักศึกษามีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพการพยาบาล ที่ต้องช่วยเหลือผู้ที่เดือดร้อน ทำให้เกิดการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ดังจะเห็นได้จากการที่นักศึกษาส่วนใหญ่เลือกตอบ “จริงมาก” ในหัวข้อ “เห็นคุณค่าในน้ำใจที่ผู้อื่นมีต่อตน”

และ “เมื่อทำผิดสามารถกล่าวคำขอโทษผู้อื่น” ตอบ “ค่อนข้างจริง” ในข้อ “สังเกตได้ เมื่อคนใกล้ชิดมีอารมณ์เปลี่ยนแปลง” “ยอมรับได้ว่าผู้อื่นก็อาจมีเหตุผลที่จะไม่พอใจการกระทำของตน” “แม้จะมีภาระที่ต้องทำ ก็ยินดีรับฟังความทุกข์ของผู้อื่นที่ต้องการความช่วยเหลือ” และ “ถึงแม้จะต้องเสียประโยชน์ส่วนตัวไปบ้าง ก็ยินดีที่จะทำเพื่อส่วนรวม” ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้ ก็คือองค์ประกอบ การเห็นใจผู้อื่น และองค์ประกอบความรับผิดชอบ ซึ่งเป็น ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดี (กรมสุขภาพจิต, 2543)

ในการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ ผู้เรียนได้ลงมือฝึกปฏิบัติจริงกับผู้ป่วย ทำให้ได้สัมผัสและได้รับประสบการณ์ตรง (อรพรรณ ลือบุญธวัชชัย, 2543; Morgan, 2006) เกิดการรู้จักตนเอง รู้ศักยภาพของตนเอง สร้างแรงจูงใจ สร้างขวัญและกำลังใจให้ตนเองได้ มีความมุ่งมั่นที่จะไปถึงเป้าหมาย เห็นได้จากการที่นักศึกษาส่วนใหญ่ตอบ “จริงมาก” ในข้อ “รู้สึกมีคุณค่าเมื่อได้ทำสิ่งต่าง ๆ อย่างเต็มความสามารถ” และ ตอบ “ค่อนข้างจริง” ในข้อ “แม้จะเป็นงานยาก ก็มั่นใจว่าสามารถทำได้” และ “เมื่อต้องเผชิญกับอุปสรรคและความผิดหวังก็จะไม่ยอมแพ้” ซึ่งก็คือองค์ประกอบการมีแรงจูงใจ ซึ่งเป็นความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่ง (กรมสุขภาพจิต, 2543)

การได้ไปฝึกงาน ได้พบกับบุคลากร สถานที่ฝึกที่มีกฎระเบียบ และวัฒนธรรมองค์กรที่หลากหลาย ทำให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ในการตัดสินใจแก้ไขปัญหา เห็นได้จากการที่นักศึกษาส่วนใหญ่ตอบ “จริงมาก” ในข้อ “เมื่อต้องทำอะไรหลายอย่างในเวลาเดียวกัน ฉันตัดสินใจได้ว่าจะทำอะไรก่อนหลัง” ซึ่งก็คือองค์ประกอบการตัดสินใจและแก้ปัญหา นอกจากนี้การที่นักศึกษาต้องประสานงานกับบุคลากรระดับต่างๆ ทำให้นักศึกษาได้ฝึกสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น โดยส่วนใหญ่ตอบค่อนข้างจริง ในข้อ “ฉันทำความรู้จักผู้อื่นได้ง่าย” ซึ่งก็คือองค์ประกอบสัมพันธภาพกับผู้อื่นของความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่ง (กรมสุขภาพจิต, 2543) ในการฝึกงานยังทำให้นักศึกษาฝึกการปรับตัว เมื่อพบกับสถานการณ์ที่ทำให้รู้สึกไม่ดี ดังจะเห็นได้จากการที่นักศึกษาส่วนใหญ่เลือกตอบ “จริงมาก” ในหัวข้อที่เกี่ยวกับการควบคุมตนเอง เช่น “เวลาโกรธหรือไม่สบายใจสามารถรับรู้ว่าจะทำอะไรขึ้นกับตนเอง” “สามารถรอคอยเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่พอใจ” และ “สามารถอธิบายเหตุผลจนผู้อื่นยอมรับได้ เมื่อถูกบังคับให้ทำในสิ่งที่ไม่ชอบ” ถือว่าเป็นองค์ประกอบการควบคุมตนเอง ซึ่งเป็นความฉลาดทางอารมณ์ด้านดี (อัจฉรา สุขารมณ และอังคินันท์ อินทรกำแหง, 2548)

เมื่อนักศึกษาสามารถผ่านการประเมินผลจนใกล้สำเร็จการศึกษา นักศึกษาย่อมเกิดความภาคภูมิใจ นักศึกษาส่วนใหญ่ตอบ “ค่อนข้างจริง” ในข้อ “ฉันทำหน้าที่

ได้ดี ไม่ว่าจะอยู่ในบทบาทใด” และ “ฉันสามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายได้ดีที่สุด” ซึ่งก็คือองค์ประกอบความภูมิใจในตัวเอง ซึ่งก็เป็นความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุข นอกจากนี้ส่วนใหญ่ตอบ “จริงมาก” ในข้อ “ทุกปัญหามักมีทางออกเสมอ” “สนุกสนานทุกครั้งกับกิจกรรมในวันสุดสัปดาห์และวันหยุดพักผ่อน” และ “พอใจกับสิ่งที่ตนเป็นอยู่” และตอบ “ค่อนข้างจริง” ในข้อ “แม่สถานการณ์จะเลวร้าย ก็มีความหวังว่าจะดีขึ้น” “เมื่อมีเรื่องที่ทำให้เครียด มักปรับเปลี่ยนให้เป็นเรื่องผ่อนคลายหรือสนุกสนานได้” ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้ก็คือองค์ประกอบความพอใจในชีวิต ซึ่งเป็นความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุข นอกจากนี้นักศึกษาส่วนใหญ่ตอบ “จริงมาก” ในข้อ “เมื่อว่างเว้นจากภาระหน้าที่ จะทำในสิ่งที่ตนชอบ” และ ตอบ “ค่อนข้างจริง” ในข้อ “เมื่อรู้สึกไม่สบายใจ มีวิธีผ่อนคลายอารมณ์ได้” และ “สามารถผ่อนคลายตนเองได้แม้จะเหน็ดเหนื่อยจากภาระหน้าที่” คุณลักษณะเหล่านี้ก็คือองค์ประกอบความพอใจในชีวิต ซึ่งเป็นความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุข (อัจฉรา สุขารมณ และอังคินันท์ อินทรกำแหง, 2548)

อย่างไรก็ตามมีข้อค้นพบที่น่าสนใจ กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เลือกตอบ ‘จริงมาก’ ในข้อ ‘ไม่สนใจกับความทุกข์ของผู้อื่นที่ฉันไม่รู้จัก’ และ ‘เป็นเรื่องธรรมดาที่จะเอาเปรียบผู้อื่นเมื่อมีโอกาส’ แสดงถึงลักษณะที่ขัดแย้งอย่างมากกับคุณลักษณะของพยาบาลที่ต้อง ‘มีจิตสำนึกในการให้บริการ’ และ ต้อง ‘ยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม มีจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ มีเจตคติที่ดี รู้ถึงคุณค่าแห่งชีวิต ทำตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคม การคิดถึงผู้อื่นมากกว่าตนเอง’ (Kolb, Rubin & McIntyre, 1979; รัตนา ทองสวัสดิ์, 2539; สถาบันพระบรมราชชนก, 2540) นอกจากนี้การที่ส่วนใหญ่ตอบ ‘ค่อนข้างจริง’ ในส่วนของ ‘รู้สึกว่าผู้อื่นชอบเรียกร้องความสนใจมากเกินไป’ ‘ลำบากใจเมื่อต้องอยู่กับคนแปลกหน้าหรือคนที่ไม่คุ้นเคย’ และ ‘รู้สึกลำบากใจในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อผู้อื่น’ ก็อาจส่งผลให้มีทัศนคติเชิงลบในการปฏิบัติงานพยาบาลที่ต้องให้การดูแลผู้ป่วย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนแปลกหน้าที่ต้องการการดูแลทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และจิตวิญญาณ หรือการที่กลุ่มตัวอย่างตอบ ‘จริงมาก’ ในข้อ ‘ไม่ยอมรับในสิ่งที่ผู้อื่น

ทำต่างจากที่ฉันคิด' 'ยอมรับข้อผิดพลาดของผู้อื่นได้ยาก' 'รู้สึกไม่พอใจที่ผู้อื่นได้รับสิ่งดี ๆ มากกว่าฉัน' หรือตอบ 'ค่อนข้างจริง' ในข้อที่ว่า 'ไม่กล้าบอกความต้องการของฉันให้ผู้อื่นรู้', 'เป็นการยากสำหรับฉันที่จะโต้แย้งกับผู้อื่น แม้จะมีเหตุผลเพียงพอ' หรือแม้การ 'ทนไม่ได้เมื่อต้องอยู่ในสังคมที่มีกฎระเบียบขัดกับความเคยชิน' อาจทำให้ประสบปัญหาในการสร้างสัมพันธภาพและการทำงานเป็นทีมร่วมกับสหสาขาวิชาชีพ ที่ศักยภาพด้านมนุษยสัมพันธ์ การติดต่อสื่อสาร ความกล้าในการแสดงความคิดเห็น การรู้จักเจรจาโน้มน้าว ต่อรอง หรือการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในการปฏิบัติงานร่วมกับทีมสุขภาพมีความสำคัญ (Jordan & Troth, 2002) นอกจากนี้ การที่ส่วนใหญ่ตอบ 'ค่อนข้างจริง' ในส่วนของ 'เมื่อทำสิ่งใดไม่สำเร็จ ฉันรู้สึกหมดกำลังใจ' 'เมื่อเริ่มทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด ฉันมักทำต่อไปไม่สำเร็จ' 'ฉันรู้สึกว่า การตัดสินใจแก้ปัญหาเป็นเรื่องยากสำหรับฉัน' 'ฉันไม่มั่นใจในการทำงานที่ยากลำบาก' และ 'ฉันรู้สึกด้อยกว่าผู้อื่น' ก็แสดงถึงความไม่มั่นใจในตนเอง และความไม่มุ่งมั่น อดทน ในการทำงาน ซึ่งขัดแย้งกับคุณลักษณะของพยาบาลที่ต้องมีการปรับตัว ยอมรับการเปลี่ยนแปลง เปิดใจกว้าง สามารถแสดงบทบาทผู้นำ และสามารถทำงานได้โดยอิสระในการให้บริการแก่สังคม หรือมีเสรีภาพในการให้การพยาบาล

นอกจากนี้ นักศึกษาได้ให้ข้อเสนอแนะซึ่งเกี่ยวข้องกับ ความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุข เนื่องจาก นักศึกษามีความรู้สึกว่า การเรียนมีความเร่งรีบ การประเมินผลบางครั้งไม่ได้มาตรฐาน การเรียนในภาคทฤษฎีน้อยเกินไป เนื้อหาบางวิชาไม่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ต้องการให้มีการฝึกปฏิบัติมากขึ้นทำรายงานน้อยลง เพราะเมื่อภาระงานมาก ส่งผลให้เกิดภาวะเครียด และไม่มีความสุขในการทำงาน ข้อเสนอแนะดังกล่าวสะท้อนให้เห็นภาพของการศึกษาพยาบาลตามมุมมองของนักศึกษาได้เป็นอย่างดี

2. นักศึกษาส่วนใหญ่มีความพร้อมในการปฏิบัติงานในบทบาทพยาบาลวิชาชีพโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการศึกษาที่พบว่า นักศึกษาและบัณฑิตพยาบาล มีความพร้อมในการปฏิบัติงานในบทบาทพยาบาลวิชาชีพโดยรวมอยู่ในระดับ

มาก (ปนัดดา จันทอง, 2544; ปรากฏพิพย์ อุจะรัตน์, 2539; วิชชุดา ทรรษาจารย์พันธ์, 2540; วิจารณ์ ขิวดุลย์ และคณะ, 2543; อนนท์ สร้างอารมย์, 2544) นักศึกษาส่วนใหญ่มีความพร้อมด้านการเตรียมตัวเกี่ยวกับการทบทวนหาความรู้เพิ่มเติมอยู่ในระดับมาก มีความพร้อมด้านความตั้งใจมุ่งมั่นและด้านการรับรู้ประสบการณ์ อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับผลการศึกษาของ อนนท์ สร้างอารมย์ (2543) ที่พบว่า นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครชุม ส่วนใหญ่มีความพร้อมด้านการเตรียมตัวเกี่ยวกับการทบทวนหาความรู้เพิ่มเติมอยู่ในระดับมากและความพร้อมด้านการรับรู้ประสบการณ์ และมีความพร้อมด้านความตั้งใจมุ่งมั่นอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากทุกวิทยาลัยมีการจัดการเรียนการสอนโดยมีจำนวนหน่วยกิตรวม ตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 144 หน่วยกิต คณาจารย์ที่จัดการเรียนการสอนให้นักศึกษาทั้งภาคทฤษฎี ปฏิบัติและทดลอง ต่างก็ใช้รูปแบบการสอนที่หลากหลายเพื่อให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์ครบทุกรายวิชาตามที่กำหนด และการนิเทศการฝึกปฏิบัติงาน ในอัตราส่วน อาจารย์นิเทศ 1 คน ต่อนักศึกษา 8 คน ก็ช่วยให้อาจารย์ได้ดูแลนักศึกษาอย่างใกล้ชิด นักศึกษาเกิดความมั่นใจมากขึ้นสามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้

ก่อนที่จะสำเร็จการศึกษา นักศึกษาทุกคนต้องผ่านการเรียนการสอน และการฝึกปฏิบัติในแต่ละชั้นปี ต้องมีการทบทวนบทเรียน หาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ นอกจากนี้ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครชุมเป็นสถาบันสมทบกับมหาวิทยาลัยในพื้นที่ นักศึกษาทุกคนจะต้องผ่านการสอบประมวลผลรวบยอด เพื่อจะได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ชั้นหนึ่ง (สภาการพยาบาล, 2541) เพื่อจะได้เป็น "ผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาล" อย่างสมภาคภูมิตามพระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์

3. ความฉลาดทางอารมณ์ทุกด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพร้อมในการปฏิบัติงานในบทบาทพยาบาลวิชาชีพในเกือบทุกด้าน กล่าวคือนักศึกษาที่มีความ

ฉลาดทางอารมณ์ในระดับสูงจะมีความพร้อมในการปฏิบัติงานในบทบาทพยาบาลวิชาชีพมากกว่านักศึกษาที่มีความฉลาดทางอารมณ์ในระดับต่ำ ดังนั้นการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์เพื่อให้นักศึกษาเป็นทั้งคนเก่ง คนดี และใช้ชีวิตอย่างมีความสุขจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษา ที่พบว่า สติปัญญาทางอารมณ์ด้านเก่ง ด้านดี และด้านสุข มีความสัมพันธ์กับภาวะผู้นำและภาวะผู้ตาม ในพยาบาลวิชาชีพ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ทรงกลด เจริญศรี และมาริสสา ไกรฤกษ์, 2550)

สถาบันพระบรมราชชนก ต้นสังกัดของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี มีเป้าหมายที่จะผลิตผู้สำเร็จการศึกษาพยาบาลที่มี ความรู้ ความสามารถ มีเจตคติที่ดี มีคุณธรรม และจริยธรรม ซึ่งถือว่าเป็นองค์ประกอบหนึ่งของความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งการเตรียมความพร้อมนักศึกษาเพื่อให้มีคุณสมบัติดังกล่าวนั้นจะต้องเริ่มตั้งแต่เมื่อนักศึกษาเริ่มเข้าเรียนในวิทยาลัยพยาบาล ดังนั้นเป็นหน้าที่ของอาจารย์ที่จะจัดบรรยากาศของการเรียนการสอนให้เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาความคิดสติปัญญา ความสามารถในการคิดเชิงวิเคราะห์วิจารณ์อย่างสร้างสรรค์ ความสามารถในการเก็บรวบรวมข้อมูล การศึกษาค้นคว้า การตัดสินใจที่รอบคอบและถูกต้องบนพื้นฐานของหลักการและเหตุผลที่สอดคล้องกับความเป็นจริง ทั้งนี้เพื่อให้นักศึกษามีความเป็นผู้นำและความรับผิดชอบในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอเพื่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้าทั้งต่อตนเองและวิชาชีพ นอกจากการเตรียมความพร้อม และการส่งเสริมสนับสนุนจากอาจารย์ ตัวนักศึกษาเองก็มีความสำคัญอย่างยิ่งเนื่องจากกระบวนการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องไม่สิ้นสุด หากผู้เรียนมีความพร้อมที่จะใฝ่รู้ใฝ่เรียนก็ย่อมได้รับผลสำเร็จตามที่คาดหวัง

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารและอาจารย์

1. ควรจัดประสบการณ์การเรียนการสอนด้วยวิธีการที่หลากหลาย แต่เป็นไปในทิศทางเดียวกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตร และเพื่อพัฒนาบทบาทพยาบาลวิชาชีพทั้ง 8 บทบาทให้แก่นักศึกษา

2. ควรพัฒนาทักษะที่เกี่ยวข้องกับความฉลาด

ทางอารมณ์ ที่จะเป็นประโยชน์แก่ตัวนักศึกษา เช่น ทักษะการใช้ชีวิตในการเผชิญปัญหา และการจัดการกับความเครียด การพัฒนาสติและสมาธิ ทักษะการทำงานเป็นทีมอย่างมีความสุข การสร้างสัมพันธภาพ ทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การพัฒนาบุคลิกภาพ และทักษะด้านภาษา นอกจากนี้ การพัฒนาความมั่นใจในตนเองก็เป็นสิ่งที่นักศึกษาต้องการ

3. ควรพัฒนาความพร้อมด้านการเตรียมตัวที่จะปฏิบัติงานบทบาทพยาบาลวิชาชีพ ให้แก่นักศึกษาตั้งแต่ปีการศึกษาแรก ทั้งในด้านวัสดุอุปกรณ์ช่วยในการค้นคว้า เช่น ตำรา คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต ห้องฝึกปฏิบัติการ และการจัดอบรมทักษะที่จำเป็นต่าง ๆ ทั้งในการปฏิบัติงานและการดำเนินชีวิตประจำวัน

4. ควรมีการประเมินผลหลักสูตรและการเรียนการสอนของตนเองเป็นระยะ โดยพิจารณาจากตัวผู้เรียนเพื่อจะได้ทราบปัญหาที่แท้จริงและหาทางแก้ไขได้ตรงประเด็น ทันที

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับ ปัญหา อุปสรรค และปัจจัยที่มีผลต่อความพร้อมในการปฏิบัติงานในบทบาทพยาบาลวิชาชีพในด้านการเตรียมตัว เนื่องจากเป็นความพร้อมด้านหนึ่งมีความสำคัญ

2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์กับความพร้อมในการปฏิบัติงานในบทบาทพยาบาลวิชาชีพ ระหว่างสถาบันการศึกษาภาครัฐและเอกชน เพื่อการเตรียมความพร้อมให้ได้มาตรฐานที่ใกล้เคียงกัน

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณอาจารย์วาณี โพธิ์นคร ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการดำเนินโครงการ อาจารย์อนนท์ สร้างอารมย์ ที่อนุญาตให้ใช้เครื่องมือในการวิจัย ผู้อำนวยการ คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักศึกษาพยาบาลของทุกวิทยาลัยที่ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต (2543). **คู่มือความฉลาดทางอารมณ์**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- กาญจนา วณิชธรรมณีย์, วนิดา ชนินทุยทรวงศ์. (2543). **อีคิว:ความฉลาดทางอารมณ์ (ฉบับปรับปรุง)**. นนทบุรี: สำนักพัฒนาสุขภาพจิต.
- ทรงกลด เจริญศรี และมาริสสา ไกรฤกษ์. (2550). ความสัมพันธ์ระหว่างสติปัญญาทางอารมณ์กับภาวะผู้นำและภาวะผู้ตามของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลทั่วไป เขต 11 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กระทรวงสาธารณสุข. **วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น** ปีที่ 7 (ฉบับที่ 2), หน้า 70-82.
- นภาพร วิจารณ์ปรีชา. (2544). **ความฉลาดทางอารมณ์และผลการปฏิบัติงานของพยาบาลประจำการในโรงพยาบาลภาครัฐ**. การค้นคว้าแบบอิสระ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นาดยา เต้าป้อม. (2547). **ความฉลาดทางอารมณ์ การรับรู้เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล กับความสามารถในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพในศูนย์สุขภาพชุมชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นันทนา น้ำฝน. (2536). **เอกลักษณ์ของพยาบาลวิชาชีพ**. สงขลา: เทมการพิมพ์.
- ปนัดดา จันพอง. (2544). **ความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เจตคติต่อวิชาชีพพยาบาลกับความพร้อมในการเข้าสู่วิชาชีพพยาบาลของผู้สำเร็จการศึกษาวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี โครงการร่วมผลิตบัณฑิตพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ปีการศึกษา 2544**. รายงานการวิจัย. วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สวรรค์ประชารักษ์ นครสวรรค์ สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข.
- ปรางทิพย์ อุจะรัตน์. (2539). ความพร้อมในการที่จะปฏิบัติงานในฐานะพยาบาลวิชาชีพของผู้สำเร็จการศึกษา หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. **วารสารพยาบาลศาสตร์** ปีที่ 14 (ฉบับที่ 4), หน้า 39-48.
- พรภิรมย์ หลงทรัพย์. (2547). **ความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาพยาบาลรามธิบดี**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- รัตนา ทองสวัสดิ์. (2539). **วิชาชีพการพยาบาล: ประเด็นและแนวโน้ม**. (พิมพ์ครั้งที่ 4). เชียงใหม่: ธนบรรณการพิมพ์.
- ลลิตา ศรีธรรมชาติ. (2549). **ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยของผู้ดูแลผู้ป่วยในศูนย์บำบัดรักษาเยาเสพติด**. การค้นคว้าแบบอิสระ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วิชุดา หรรษาจรรุพันธ์. (2540). **การศึกษาความพร้อมในการที่จะปฏิบัติงานบทบาทพยาบาลวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล สถาบันพยาบาลเอกชน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาล, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิราษุ คิวดุลย์, ประภารัตน์ ทวีเกียรติตระกูล และธัญมุล สุเรียนิมิตรสุข. (2543). การศึกษาความพร้อมในการเข้าสู่วิชาชีพพยาบาลของผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีชลบุรี ปีการศึกษา 2542. **วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีชลบุรี**, ปีที่ 14 (ฉบับที่ 2), หน้า 19-26.
- วีรวัฒน์ ปันนิตามัย. (2542). **เชาวน์อารมณ์ (EQ): ดัชนีความสุข และความสำเร็จในชีวิต**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- สถาบันพระบรมราชชนก. (2540). **หลักสูตรการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาล**. สถาบันพระบรมราชชนก. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข.
- สภาการพยาบาล. (2541). **กฎหมายกับการประกอบวิชาชีพการพยาบาลและผดุงครรภ์**. นนทบุรี: เดอะเบสท์กราฟฟิค แอนด์ ปริ้นท์.
- อนนท์ สร้างอารมย์. (2544). **ความพร้อมในการที่จะปฏิบัติงานบทบาทพยาบาลวิชาชีพของนักศึกษา**

- พยาบาล ชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี
กรุงเทพ. การค้นคว้าแบบอิสระ สาธารณสุข
ศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
เชียงใหม่.
- อรพรรณ ลีอนุวัชชัย. (2543). **การคิดอย่างมีวิจารณ์
ญาณ: การเรียนการสอนทางพยาบาลศาสตร์.**
กรุงเทพฯ: ธนาเพลส แอนด์ กราฟฟิค จำกัด.
- อัจฉรา สุขารมณีย์ และอังคินันท์ อินทรกำแหง. (2548).
**การประมวลและสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับอิคิว
ในประเทศไทย.** กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรม
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Brewer J. & Cadman C. (2000). Emotional
intelligence: enhancing student effectiveness
and patient outcomes. **Nurse Educator.**
25(6): 264-266.
- Jordan P. J. & Troth A. C. (2002). Emotional
intelligence and conflict resolution in
nursing. **Contemporary Nurse.** 13(1): 94-
100.
- Kolb D. A., Rubin I. M., & McIntyre J. M. (1979).
Learning and problem solving. In D. A. Kolb,
I. M. Rubin, & J. M. McIntyre (Eds).
**Organizational Psychology: An Experimental
Approach.** (3rd ed). Englewood Cliffs, N.J.:
Prentice Hall.
- Morgan R. (2006). Using clinical skills laboratories
to promote theory-practice integration
during first practice placement: An Irish
perspective. **Journal of Clinical Nursing.**
15(2): 155-161.